

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli den 20 Febr. 1879, kl. 7 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring eller tillägg i Kongl. förordningarne den 20 Januari 1865 och den 28 November 1873 angående frejdbetyg, som af presterskapet meddelas.

Under anförande, hurusom genom Kongl. förordningarne den 20 Januari 1865, angående förändrade stadganden i afseende å frejdbetyg, som af presterskapet meddelas, samt den 28 November 1873, angående frejdbetyg som af presterskapet meddelas om personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömda, möjligheten skulle gått förlorad att såsom förut vinna fullständig och säker kännedom, huruvida en för brott anklagad förut undergått bestraffning, som kunde föranleda till strängare ansvar för den senare förbrytelsen, hvadan, om personen vore främmande och okänd och icke frivilligt tillstode sin förra brottslighet, medel numera saknades att derom vinna upplysning, och den anklagade kunde komma att med några kronors böter försona ett brott, som lagligen bort ådraga honom längre eller kortare tids straffarbete, har Herr *A. Rosenquist* uti en inom Andra Kammaren väckt och till Lag-Utskottet öfverlemnad motion, N:o 35, föreslagit, »att Riksdagen ville för sin del besluta den ändring eller det tillägg i Kongl. förordningarne den 20 Januari 1865 och den 28 November 1873, att, utan hinder af desamma, det skall åligga presterskapet att, då i embets- eller tjensteväg frejdebevis äskas angående för brott tilltalad person, i betyget anteckna, om denne förut undergått bestraffning för brott, med uppgift i så fall å

brottets art, straffet därför, domstolen som ådömt straffet och tiden när dess utslag meddelats».

Prestskapets skyldighet att vid påfordran beträffande *för brott häktad person* lemna nu ifrågavarande intyg stadgades genom Kongl. förordningen den 11 Juli 1753, som bestämde att, så snart någon för begånget brott grepes, kronobetjeningen skulle uttaga bevis af prestskapet i socken, der den angifne vistats, om hans kunskap i kristendomen, samt huru hans lefverne och förhållande varit, hvilket bevis, då den brottslige för rätta ställes, borde hos domaren ingifvas och sedermera åtfölja ransakningen. Sedermera förordnades genom Kongl. cirkuläret den 27 April 1833, att, uti alla brottmål, der, enligt hvad, genom Kongl. förordningen den 11 Juli 1753, redan funnes föreskrifvet, prestbetyg om den tilltalade skulle vid domstolen företes, borde, efter slutad ransakning, domaren lemna styrkt afskrift af prestbetyget, hvilken sedermera skulle genom vederbörande exekutors försorg sändas med fångens förpassning till den ort, hvarest han slutligen komme att förvaras, och om denna föreskrifts iakttagande erinrades ytterligare i trenne särskilda under år 1842 utfärdade cirkulär, Svea Hofrätts af den 6 Oktober, Göta Hofrätts af den 25 Februari samt Krigshofrätts af den 2 Mars.

Beträffande *kronoarbetskarl* föreskrefs i Kongl. reglementet för kronoarbetscorpsen den 8 Augusti 1842, § 9, att då en sådan afsändes till arbetskompani, skulle till kommandanten öfverlemnas, jemte andra handlingar, »prestbevis, med uppgift å karlens ålder, födelseort, sista mantalsskrifningsställe, *vandel* och kristendoms kunskap».

Sedan, beträffande *försvarslös person*, redan genom Kongl. Göta Hofrätts cirkulär den 10 Februari 1837 vederbörande underdomare förständigats att, med iakttagande jemväl af hvad Kongl. cirkuläret den 27 April 1833, om aflemnande af prestbevis för fångar, innehölle, alltid då försvarslös person, som för brott varit stäld under tilltal vid domstol, öfverlemnades till Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes behandling, dit insända så fullständigt traussumt af både ransakningsprotokollet och utslaget, att deraf kunde inhemtas ej blott huru den tilltalade blifvit dömd, utan ock allt hvad som, under ransakningen inför domstolen, förekommit till upplysning om hans frejd och lefnadsomständigheter, föreskrefs i Kongl. stadgan angående försvarslöse och till allmänt arbete förfallne personer den 29 Maj 1846, § 6 mom. 4, att, när fråga uppstode om försvarslös persons dömande till allmänt arbete, Konungens Befallningshafvande skulle låta i sitt protokoll ordagrant intaga, bland annat, »vederbörligt prestbetyg».

Efter det att sedermera Kongl. Maj:t, på Fångvårdstyrelsens under-

dåniga hemställen, uti nådigt bref den 23 Februari 1849 bifallit, att, då prestbetyg för fångar och kronoarbetareskarlar af vederbörande embetsmyndigheter infordrades, sådana betyg, *för hvilka Kongl. Fångvårdsstyrelsen fastställt formulär*, finge, oförseglade och med adress till det verk eller den tjänsteman, som dem infordrat, från pastorsembetena till postkontoren insändas eller aflemnas, för att portofritt till adressaterne fortskaffas, begärde Kongl. Styrelsen i cirkulär den 10 April 1863, ej mindre att domkapiteln måtte uppmana vederbörande presterskap att rörande häktade personer utfärda fullständiga prestbevis i enlighet med jemväl meddeladt formulär, än äfven att Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande behagade tillse, det fullständigt prestbetyg rörande häktad person måtte vara anskaffadt, innan denne till straff- och arbetsort afsändes, så att dylikt betyg alltid måtte kunna dit åtfölja öfriga personen rörande handlingar; och förekommer i det cirkuläret bifogade formulär särskild kolumn för anteckning, »om, när och af hvad anledning» personen varit »tillförene häktad, för brott tilltalad, frikänd, bestraffad eller benådad».

De af presterskapet sålunda fordrade upplysningar kunna af det samma meddelas hufvudsakligast till följd af den, egentligen i sammanhang med skamstraffens och kyrkopliktens upphäfvande samt för att bereda verkställighet åt den enskilda skrift, hvilken för gröfre brott dömde skulle i stället för den senare och såsom vilkor för åtnjutande af nattvarden undergå, tillkomna Kongl. förordningen den 4 Maj 1855, hvarigenom, med upphäfvande af de redan förut i ämnet genom Kongl. kungörelsen den 27 Augusti 1823 meddelade föreskrifter, förordnades om domares och domstolars skyldighet att upprätta och till presterskapet aflemna förteckningar å personer, som blifvit dömde eller stälde under framtiden för gröfre brott.

Emellertid har sedermera Kongl. Maj:t, i sammanhang med nya strafflagens trädande i kraft från och med 1865 års början, genom förordningen den 20 Januari 1865, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Rikets Ständers underdåniga framställning, funnit godt i nåder förklara, att i de fall, då enligt särskilda författningar det vore presterskapet anbefaldt att meddela betyg om personers frejd, dermed allenast skulle förstås intyg, huruvida den ifrågavarande personen, vid den tid då frejdbetyget meddelades, vore i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid, i hvilket fall betyget skulle innehålla uppgift så väl om dagen, då utslaget blifvit gifvet, som, der det samma icke meddelats af Kongl. Maj:t, om tiden, hvarinom besvär deremot skolat anföras; dock att prestbevis, som för flyttning från en församling till annan meddelades,

jemväl skulle, med afseende å kyrkotukten, innehålla, ej allenast huruvida personen då vore i följd af begånget brott från delaktighet i den heliga nattvarden utestängd, eller genom domstols utslag blifvit för brott under framtiden stäld, än äfven huruvida den flyttande blifvit enligt kyrkolagen varnad att från nattvarden sig afhålla, eller vid den tid, då betyget utfärdades, vore stäld under sådan kyrkotukt, som enligt Kongl. förordningen den 21 Mars 1862 af kyrkorådet utöfvades; och skulle förordningen icke ega tillämpning i fråga om anteckning i prestbevis rörande brott, hvarför någon genom utslag, deri ändring ej skett, blifvit dömd före början af år 1865, i hvilket fall skulle förfaras i enlighet med hvad dittills varit iakttaget. I kungörelse af samma dag gjordes det tillägg till Kongl. kungörelsen den 4 Maj 1855, att uti de uppgifter, som enligt nämnda kungörelse borde prestskapet tillhandakomma, jemväl skulle, i händelse den sakfælde blifvit förklarad förlustig medborgerligt förtroende, omförmälas den tid, hvarpå berörda påföljd blifvit honom ådömd, äfvensom, der utslaget icke blifvit af Kongl. Maj:t gifvet, meddelas underrättelse om tiden, hvarinom besvär deremot kunde anföras. Då sedermera uppmärksamheten fästs derå, att liknande förmån, som genom 1865 års förordning medgifvits de personer, som dömts till förlust af medborgerligt förtroende på viss tid, att efter denna tids förlopp anteckning om deras förra vanfrejd icke skulle i prestbetygen införas, icke tillgodokomme dem, som före 1865 års början blifvit enligt äldre lag dömda för vanfrejdande brott, fann Kongl. Maj:t genom förordningen den 28 November 1873, med anledning af Riksdagens underdåniga framställning, godt i nåder förordna, att vid utfärdande af frejdbetyg för personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömd, prestskapet icke skulle för annan än den, hvilken vore dömd ärelös eller förklarad aldrig vara vittnesbär, göra anteckning om brottet, sedan tio år förflutit från den tid, då ådömda bestraffningen, enligt hvad känt vore, i öfrigt blifvit till fullo verkställd.

Dessa tvenne sistnämnda förordningar hafva nu af prestskapet mångenstädes så uppfattats, att, äfven när sådant i embets- eller tjänsteväg begärdes, intyg utöfver hvad förordningarne innehölle, enligt det ofvan omförmälda, af Kongl. Fångvårdsstyrelsen fastställda formulär, icke finge utfärdas. Sådana intyg äro emellertid af den största vikt: för *domstolarne* så väl i och för tillämpning af iterationsstraff, som för bedömande af den större eller mindre förut ådagalagda grad af brottslig vanart i allmänhet, hvilken icke bör vara utan inflytande vid straffs utmätande inom latituden; för *Konungens Befallningshafvande*, vid dess behandling af försvarslös person, och för *fängelshelförvaltningen*, i och för

bedömande af hvilken uppsigt erfordras öfver och hvilken behandling är den lämpligaste för dem, som lemnas i dess vård.

I förhållande till dessa viktiga ändamål, finner Utskottet den olägenhet, att, mot den grundsats, som i 1865 och 1873 års ofvan omnämnda förordningar funnit sitt uttryck, personens föregående vanfrejd genom det till domstolen ingifna, upplästa och till protokollet tagna prestbetyget blir åter kunnig, endast kunna tillerkännas en underordnad betydelse.

Utskottet anser derföre nödigt, att den i nu ifrågavarande hänseende för närvarande rådande ovisshet undanröjes genom en uttrycklig förklaring, att, genom hvad i 1865 och 1873 års förordningar finnes stadgadt, icke blifvit upphäfd den presterskapet enligt särskilda författningar åliggande skyldighet att, då i embets- eller tjensteväg frejdbetyg angående häktad person begäres, i betyget, utöfver hvad nämnda förordningar medgifva, lemna de öfriga upplysningar, som finnas hos presterskapet tillgängliga.

Utskottet har härvid icke förbisett, att 1862—1863 års Riksdags Sammansatta Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskott, hvilket behandlade de motioner, som föranledde Rikets Ständers underdåniga anhållan om utfärdande af 1865 års författning, uti sina i ämnet afgifna betänkanden (N:is 39 och 40) uttalat den åsigt, att den straffskärpning, som för vissa brott vore beroende af iteration, icke syntes vara så väsentligen skild från den förhöjning i straffet, som enligt det antagna latitudsystemet följde af de med brottet förenade försvårade omständigheter, att andra regler för bevisningen borde gälla i det ena afseendet än i det andra; att det derföre borde åt åklagaren öfverlemnas att genom förebringande af bevisning om förut undergången bestraffning bereda tillämpning af det derpå beroende högre straffmåt-
tet; att åklagaren lätteligen skulle kunna från Konungens Befallningshafvande, domstolarnes arkiv samt straffängelserna förskaffa sig de upplysningar, som erfordrades för åstadkommande af denna del af bevisningen, och vanligen ej heller skulle dervid sakna ledning af allmänhetens kännedom om dylika förhållanden; att, om någon gång i fall, der förut undergången bestraffning vore känd, det dock skulle inträffa, att åklagare till undvikande af det besvär, som kunde vara förenadt med anskaffande af de ifrågavarande bevisningsmedlen, låte frågan om iterationsstraffet falla, detta vore å hans sida ett tjenstefel, och skadan deraf för det allmänna i alla fall ringa; samt att icke allenast den omständighet, att den tilltalade blifvit dömd för brott, utan derjemte äfven en verkliga undergången bestraffning vore vilkor för iterations-

lagarnes tillämpning, men att prestbetygen innefattade upplysning endast i det förra afseendet.

Utskottet har, såsom nämnt är, icke förbisett dessa det sammansatta Utskottets uttalanden, men det förtjenar härvid anmärkas, att samma Utskott, i anledning af väckt motion derom, att presterskapet ej skulle ega utfärda frejdyg, yttrade, det Utskottet icke funnit någon betänklighet vid att den genom Kongl. förordningen den 11 Juli 1753 stadgade skyldighet för presterskapet att meddela yttrande om häktade personers förhållande i deras lefverne fortfarande blefve bibehållen, hvadan Utskottet på dessa och i öfrigt anförda skäl hemställde, att motionen skulle lemnas utan afseende, hvilket ock blef Rikets Ständers beslut.

Utskottet har ej heller förbisett, att vederbörande presterskap i den församling, hvarest en person, när han häktas, är kyrkoskrifven, i allmänhet icke vidare torde vara i stånd att lemna *fullständiga* upplysningar uti nu ifrågavarande hänseende, enär det ofta kan komma att inträffa, att, vid afflyttning från en församling till en annan, utflyttningsbetyget enligt 1865 och 1873 års förordningar icke får innehålla härför erforderliga anteckningar; men Utskottet har icke trott, att för lagarnes rätta tillämpning så viktiga upplysningar, som t. ex. om förut af den tilltalade begångna brott, böra, såsom med tillämpning af de uti sammansatta Utskottets betänkande uttalade grundsatser skulle komma att ega rum, lemnas snart sagdt åt slumpen, eller tillräckligt skäl förekomma, hvarföre — intill dess äfven i vårt land något motsvarande de franska casiers judiciaires kan, t. ex. medelst aflemnande af samtliga uppgifter om en för gröfre brott dömd person till dennes födelseort, åstadkommas — vederbörande presterskap icke skulle, i likhet med öfrige statens embets- och tjenstemän, vara förpligtade att, i den mån de det kunna, räcka domare och förvaltningshanden i och för beredande af verkställighet å gällande lagar och författningar; och får derfor Utskottet, under erinran, att 1865 och 1873 års förordningar af Kongl. Maj:t utfärdats i administrativ väg, med anledning af motionen vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i nåder förklara, att, genom hvad i förordningarne den 20 Januari 1865 och den 28 November 1873 finnes stadgadt, icke blifvit upphäfd den presterskapet enligt särskilda författningar åliggande skyldighet att, då i embets- eller tjensteväg frejdbetyg angående häktad person

begäres, i betyget, utöfver hvad nämnda förordningar medgifva, lemna de öfriga upplysningar, som finnas hos presterskapet tillgängliga.

Stockholm den 20 Februari 1879.

På Utskottets vägnar:

E. THOMASSON.

Reservationer:

af Herr *Lindgren*, med hvilken Herrar *Johannes Jonsson* och *Svensén* instämt:

“Såsom motionären rätteligen anför, förklarades genom Kongl. förordningen den 20 Januari 1865, att i de fall, då enligt särskilda författningar det är presterskapet anbefaldt att meddela betyg om personers frejd, dermed endast förstås intyg, huruvida den ifrågavarande personen, vid den tid då frejdbetyget meddelas, är i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustigt medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid, i hvilket fall betyget skall innehålla uppgift så väl om dagen, då utslaget blifvit gifvet, som, der detsamma icke meddelats af Kongl. Maj:t, om tiden, hvarinom besvär deremot skolat anföras; och bestämdes vidare, att den Kongl. förordningen icke skulle ega tillämpning i fråga om anteckning i prestbevis rörande brott, hvarför någon genom utslag, deri ändring ej skett, blifvit dömd före början af år 1865, i hvilket fall komme att förfaras i enlighet med hvad dittills varit iakttaget. Beträffande dessa brott, stadgades derefter i Kongl. förordningen den 28 November 1873, hvilken jemväl af motionären aberopats, att vid utfärdandet af frejdbetyg för personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömda, må presterskapet icke för annan än den, hvilken är dömd ärelös eller förklarad aldrig vara vittnesbär, göra anteckning om brottet, sedan tio år förflutit från den tid, då ädömda bestraffningen, enligt hvad känt är, i öfrigt blifvit till fullo verkställd.

Ändamålet med dessa bestämmelser är tydligen att bereda möjlighet för en för brott dömd person att, sedan han undergått straffet och så-

lunda uppgjort räkningen med samhället, kunna dit återvända och sättas i tillfälle att åter blifva en ärlig och oförvitlig person, utan att vidare vara brännmärkt för det begångna, men genom straffet försontat brottet; och det lider intet tvifvel, att de ädle män, som medverkat till omförmälda humanare stadganden, haft fullt klart för sig det dessa möjligen kunde leda till den af motionären framhållna följd, att vid återfall i brott fullständig och säker kännedom om förut undergången bestraffning saknades, och att en tilltalad person derigenom kunde komma att straffas lindrigare än hvad som eljest kommit att ske, och det icke endast för brott, som äro belagda med bestämd förhöjd ansvarsföljd vid iteration, utan äfven för brott i allmänhet, enär sådant torde böra räknas såsom en försvärande omständighet, men farhågan för detta antagligen mera sällan förekommande fall fick ändock vika för den humanare åsigten.

Någon tvekan om rätta betydelsen af förenämnda lagbud torde desto mindre kunna förefinnas, som genom Riksdagens justitieombudsmans mellankomst, derom senare årens embetsberättelser bära vittne, mot en och annan prest, som ej stält sig lagbuden till efterrättelse, varit anställda åtal, hvilka ledt till åsyftadt resultat. (Se särskildt ett vid pag. 18 i berättelsen till 1876 års riksmöte refererad mål.)

Detta har ock motionären fullleligen insett; och då han önskat en återgång till de gamla förhållandena, har han, såsom man kunnat vänta, hemställt, icke om någon underdånig skrifvelse med begäran om en förklaring, såsom Lag-Utskottets pluralitet besynnerligt nog föreslagit — utan om ändring eller tillägg i åberopade Kongl. förordningarne, af innehåll, att det skulle åligga presterskapet att, utan hinder af samma Kongl. förordningar, då i embets- eller tjensteväg frejdbervis äskas angående för brott tilltalad person, i betyget anteckna om denne förut undergått bestraffning för brott.

Lag-Utskottets pluralitet har deremot gifvit en annan tydning åt berörda Kongl. förordningar, dem pluraliteten ansett ej ega tillämpning å förevarande fall, der det vore fråga endast om frejdbervis, dem allmän åklagare i tjensteväg infordrade om en häktad eller eljest vid domstol tilltalad person, angående hvilken något hinder ej borde möta för presten att i beviset meddela alla de upplysningar, som på saken kunde inverka. Presten skulle således hafva till åliggande att meddela två slags bevis, det ena för gemene man eller den beviset skulle gälla, der ej finge omtalas en del saker, och det andra för åklagaremakten, der allting finge omröras och beskrivas. De Kongl. förordningarne gifva emellertid härtill icke den ringaste anledning. Hvad som ej må i frejdbetyg införas, får deri ej omtalas, hvar helst beviset skall

produceras. Det blir alltid åklagarens sak att i fråga om bestraffningar, dem den tilltalade må hafva förut undergått, likasom rörande sjelfva brottets föröfvande, förebringa erforderlig bevisning.

Af skäl, dem jag här ofvan sökt utveckla, anser jag för min del någon ändring eller något tillägg ej böra göras uti de Kongl. förordningarne, och att de fortfarande såsom hittills utgöra hinder för prest att i frejdebetyg, det må vara begärdt af hvem som helst, intaga sådane meddelanden, som dem Lag-Utskottets pluralitet velat hafva i dem införda.“

af Herr *Smedberg*: «Jag har ansett, att Utskottet bort tillstyrka ett tillägg till eller ändring af Kongl. förordningen den 20 Januari 1865 i det syfte motionen afser, och ej, på sätt nu skett, begära förklaring af samma förordning, som synes mig vara tydlig och klar derutinnan, att prestbetyg, som infordras i uppgifna fall, icke få innehålla annat än huruvida personen vid den tid, då betyget utgifves, eger medborgerligt förtroende eller icke»;

samt af Herr *Lothigi*.

Herr *Anders Persson* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i ärendets handläggning inom Utskottet.